

*Н. Г. Клименко,
к. держ. упр., доцент, докторант кафедри глобалістики, євроінтеграції
та управління національною безпекою, Національна академія державного
управління при Президентові України*

ОСОБЛИВОСТІ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ НЕДЕРЖАВНИХ ІНСТИТУЦІЙ В УМОВАХ ОСОБЛИВИХ ПРАВОВИХ РЕЖИМІВ

N. Klimenko,
PhD (Public Administration), associate professor, doctoral student of the Department of globalistics,
European integration and national security administration National Academy for Public Administration
under the President of Ukraine

FEATURES OF GOVERNMENT CONTROL OF NON-GOVERNMENTAL INSTITUTIONS UNDER SPECIAL LEGAL REGIME

У статті досліджено особливості державного регулювання діяльності недержавних інституцій в умовах особливих правових режимів надзвичайного стану, воєнного стану, зони надзвичайної економічної ситуації, а також режиму у районі проведення антитерористичної операції.

In the article the features of state regulation of private institutions in terms of a special legal regime of emergency, martial law, emergency zone economic situation and treatment in the area of anti-terrorist operations.

Ключові слова: недержавні інституції, національна безпека, особливості державного регулювання, режим надзвичайного стану, режим воєнного стану, режим зони надзвичайної екологічної ситуації, режим у районі проведення антитерористичної операції.

Key words: non-governmental institutions, national security, especially state regulation, the state of emergency, martial law regime, the regime of zones of ecological emergency mode in the area of anti-terrorist operation.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Незважаючи на досягнення науково-технічного прогресу, людство продовжує залишатись уразливим від наслідків природних та техногенних катастроф. Крім того, світовій спільноті не вдається дієво протистояти збройній агресії окремих країн та терористичних атакам екстремістських угруповань. Все це, а також події, що мають місце на сході України, вимагають підвищеної уваги з боку державних органів до діяльності недержавних інституцій, особливо у сфері національної безпеки. Оскільки в умовах проведення антитерористичної операції та існуючої ймовірності запровадження особливих правових режимів, діяльність таких інституцій (зокрема, суб'єктів господарювання, політичних партій, громадських об'єднань, органів місцевого самоврядування) може призвести до виникнення ризиків та загроз для національної безпеки країни, що в свою чергу, вимагає від державних органів пошуку та запровадження ефективних засобів державного регулювання для адекватного реагування з метою їх нейтралізації.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ ТА ВИДІЛЕННЯ НЕ ВИРІШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ

Дослідженням окремих питань державного регулювання діяльності недержавних інституцій в Україні у більшості випадків приділяється увага представниками юридичних, економічних та політичних наук, серед яких, зокрема, В. Сіверін [12], І. Копченко [6], О. Корнієвський [7].

У галузі державного управління деяким питанням взаємодії органів державної влади з окремими видами недержавних інституцій у контексті забезпечення національної безпеки присвячені дослідження К. Павлюк [9], Н. Піроженко [10], Л. Усаченко [14].

Водночас слід зазначити, що дослідження державного регулювання діяльності недержавних інституцій у сфері національної безпеки сьогодні у працях вітчизняних науковців з державного управління відображені фрагментарно.

Недостатній ступінь розробленості, необхідність дослідження особливостей державного регулювання діяльності недержавних інституцій в умовах особливих правових режимів (надзвичайного стану, режиму воєнного стану, режиму зони надзвичайної екологічної ситуації) в контексті забезпечення національної безпеки, а також його виняткове значення для безпечного розвитку суспільства, забезпечення прав і свобод людини й громадянина та прав і законних інтересів юридичних осіб підтверджують актуальність обраної тематики.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Метою статті є дослідження особливостей державного регулювання діяльності недержавних інституцій в умовах особливих правових режимів у контексті забезпечення національної безпеки.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Законодавчі акти України передбачають можливість введення в Україні або окремі її місцевості трьох особливих правових режимів: надзвичайного стану, воєнного стану, зони надзвичайної екологічної ситуації.

У юридичній науці ці режими мають назву надзвичайних адміністративно-правових режимів, під якими розуміють особливий порядок правового регулювання, який тимчасово запроваджується на певній території або на території всієї країни як крайній захід для ліквідації глобальної небезпеки, встановлює визначені Конституцією, міжнародними актами й законами найсуттєвіші обмеження прав і свобод фізичних та юридичних осіб, а також передбачає найширші повноваження органів державної влади, визначає особливий порядок діяльності юридичних осіб, та про введення якого обов'язково інформується світова спільнота [8, с. 23].

У спеціальних законах України, які регламентують умови, порядок введення та скасування таких режимів, вони визначаються як особливі правові режими. Підставою для їх введення є наявна небезпека, що загрожує національним інтересам та неможливість подолання цієї небезпеки іншими засобами, крім уведення особливих правових режимів.

При цьому спеціальні закони України [3—5] передбачають надання органам державної влади, органам місцевого самоврядування та військовому командуванню, на які покладатиметься здійснення заходів по впровадженню і забезпеченню дії певного особливого правового режиму, додаткових повноважень.

Надзвичайний стан — це особливий правовий режим, який може тимчасово вводитися в Україні чи в окремих її місцевостях при виникненні надзвичайних ситуацій техногенного або природного характеру не нижче загальнодержавного рівня, що призвели чи можуть призвести до людських і матеріальних втрат, створюють загрозу життю і здоров'ю громадян, або при спробі захоплення державної влади чи зміни конституційного ладу України шляхом насильства і передбачає надання відповідним органам державної влади, військовому командуванню та органам місцевого самоврядування відповідно до Закону України "Про правовий режим надзвичайного стану" повноважень, необхідних для відвернення загрози та забезпечення безпеки і здоров'я громадян, нормального функціонування національної економіки, органів державної влади та органів місцевого самоврядування, захисту конституційного ладу, а також допускає тимчасове, обумовлене загрозою, обмеження у здійсненні кон-

ституційних прав і свобод людини і громадянина та прав і законних інтересів юридичних осіб із зазначенням строку дії цих обмежень [5].

Указом Президента України про введення надзвичайного стану в інтересах національної безпеки та громадського порядку з метою запобігання заворушенням або кримінальним правопорушенням, для охорони здоров'я населення або захисту прав і свобод інших людей на період надзвичайного стану можуть запроваджуватися наступні заходи:

- встановлення особливого режиму в'їзду і виїзду, а також обмеження свободи пересування по території, де вводиться надзвичайний стан;

- обмеження руху транспортних засобів та їх огляд; посилення охорони громадського порядку та об'єктів, що забезпечують життєдіяльність населення та природного господарства;

- заборона проведення масових заходів, крім заходів, заборона на проведення яких встановлюється судом;

- заборона страйків;

- примусове відчуження або вилучення майна у юридичних і фізичних осіб [5].

Додаткові заходи режиму надзвичайного стану у зв'язку із надзвичайними ситуаціями техногенного або природного характеру, зокрема, передбачають:

- встановлення для юридичних осіб квартирної повинності для тимчасового розміщення евакуйованого або тимчасово переселеного населення, аварійно-рятувальних формувань та військових підрозділів, залучених до подолання надзвичайних ситуацій;

- тимчасову заборону будівництва нових, розширення діючих підприємств та інших об'єктів, діяльність яких не пов'язана з ліквідацією надзвичайної ситуації або забезпеченням життєдіяльності населення та аварійно-рятувальних формувань;

- мобілізацію та використання ресурсів підприємств, установ і організацій, незалежно від форми власності, для відвернення небезпеки та ліквідації надзвичайних ситуацій з обов'язковою компенсацією понесених втрат;

- зміну режиму роботи підприємств, установ, організацій усіх форм власності, переорієнтацію їх на виробництво необхідної в умовах надзвичайного стану продукції, інші зміни виробничої діяльності, необхідні для проведення аварійно-рятувальних і відновлювальних робіт;

- усунення від роботи на період надзвичайного стану, в разі неналежного виконання своїх обов'язків, керівників державних підприємств, установ і організацій, від діяльності яких залежить нормалізація обстановки в районі надзвичайного стану, та покладення тимчасового виконання обов'язків зазначених керівників на інших осіб [5].

Додаткові заходи правового режиму надзвичайного стану у зв'язку з масовими порушеннями громадського порядку, зокрема, передбачають:

- обмеження або тимчасову заборону продажу зброї, отруйних і сильнодіючих хімічних речовин, а також алкогольних напоїв та речовин, вироблених на спиртовій основі;

- тимчасове вилучення у громадян зареєстрованої вогнепальної і холодної зброї та боєприпасів, а у підприємств, установ і організацій — також навчальної військової техніки, вибухових, радіоактивних речовин і матеріалів, отруйних і сильнодіючих хімічних речовин;

— заборону виготовлення і розповсюдження інформаційних матеріалів, що можуть дестабілізувати обстановку;

— регулювання роботи цивільних теле- та радіоцентрів, заборона роботи аматорських радіопередавальних засобів та радіовипромінювальних пристроїв особистого і колективного користування;

— особливі правила користування зв'язком та передачі інформації через комп'ютерні мережі;

— порушення у порядку, визначеному Конституцією і законами України, питання про заборону діяльності політичних партій, громадських організацій в інтересах національної безпеки та громадського порядку, охорони здоров'я населення або захисту прав і свобод інших людей [5].

Воєнний стан — це особливий правовий режим, що вводиться в Україні або в окремих її місцевостях у разі збройної агресії чи загрози нападу, небезпеки державної незалежності України, її територіальній цілісності та передбачає надання відповідним органам державної влади, військовому командуванню, військовим адміністраціям та органам місцевого самоврядування повноважень, необхідних для відвернення загрози, відсічі збройної агресії та забезпечення національної безпеки, усунення загрози небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності, а також тимчасове, зумовлене загрозою, обмеження конституційних прав і свобод людини і громадянина та прав і законних інтересів юридичних осіб із зазначенням строку дії цих обмежень [4].

На територіях, на яких введено воєнний стан, для забезпечення дії Конституції та законів України, забезпечення разом із військовим командуванням запровадження та здійснення заходів правового режиму воєнного стану, оборони, цивільного захисту, громадського порядку та безпеки, охорони прав, свобод і законних інтересів громадян можуть утворюватися тимчасові державні органи — військові адміністрації [4].

Рішення про утворення військових адміністрацій приймається Президентом України за поданням обласних державних адміністрацій або військового командування.

Військові адміністрації населених пунктів утворюються в одному чи декількох населених пунктах (селах, селищах, містах), в яких сільські, селищні, міські ради та/або їхні виконавчі органи не здійснюють покладені на них Конституцією та законами України повноваження, у тому числі внаслідок фактичного саморозпуску або самоусунення від виконання своїх повноважень, або їх фактичного невиконання.

У районі, області військові адміністрації утворюються у разі нескликання сесії відповідно районної, обласної ради у встановлені Законом України "Про місцеве самоврядування в Україні" строки або для здійснення керівництва у сфері забезпечення оборони, громадського порядку і безпеки. У разі прийняття рішення про утворення районних, обласних військових адміністрацій їх статусу набувають відповідно районні, обласні державні адміністрації, а голови районних, обласних державних адміністрацій набувають статусу начальників відповідних військових адміністрацій.

Військові адміністрації населених пунктів, а також районні, обласні військові адміністрації, утворені у зв'язку з нескликанням сесії відповідно районної, обласної ради у встановлені Законом України "Про місцеве самоврядування в Україні" строки, здійснюють свої повноваження до дня першого засідання першої сесії відповідної

ради, обраної після скасування воєнного стану. У разі створення районних, обласних військових адміністрацій для здійснення керівництва у сфері забезпечення оборони, громадського порядку і безпеки такі адміністрації здійснюють свої повноваження до скасування воєнного стану [4].

В Україні або в окремих її місцевостях, де введено воєнний стан, військово командування разом із військовими адміністраціями (у разі їх утворення) можуть самостійно або із залученням органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування запроваджувати та здійснювати в межах тимчасових обмежень прав і законних інтересів юридичних осіб, передбачених указом Президента України про введення воєнного стану, наступні заходи:

— встановлювати посилену охорону важливих об'єктів національної економіки та об'єктів, що забезпечують життєдіяльність населення, і вводити особливий режим їхньої роботи;

— використовувати потужності та трудові ресурси підприємств, установ і організацій усіх форм власності для потреб оборони, змінювати режим їхньої роботи, проводити інші зміни виробничої діяльності, а також умов праці відповідно до законодавства про працю;

— примусово відчужувати майно, що перебуває у приватній або комунальній власності, вилучати майно державних підприємств, державних господарських об'єднань для потреб держави в умовах правового режиму воєнного стану в установленому законом порядку та видавати про це відповідні документи встановленого зразка;

— встановлювати особливий режим в'їзду і виїзду, обмежувати свободу пересування громадян, іноземців та осіб без громадянства, а також рух транспортних засобів;

— перевіряти документи у осіб, а в разі потреби проводити огляд речей, транспортних засобів, багажу та вантажів, службових приміщень і житла громадян, за винятком обмежень, встановлених Конституцією України;

— забороняти проведення мирних зборів, мітингів, походів і демонстрацій, інших масових заходів;

— порушувати у порядку, визначеному Конституцією та законами України, питання про заборону діяльності політичних партій, громадських об'єднань, якщо вона спрямована на ліквідацію незалежності України, зміну конституційного ладу насильницьким шляхом, порушення суверенітету і територіальної цілісності держави, підрив її безпеки, незаконне захоплення державної влади, пропаганду війни, насильства, на розпалювання міжетнічної, расової, релігійної ворожнечі, посягання на права і свободи людини, здоров'я населення;

— регулювати роботу підприємств телекомунікацій, поліграфічних підприємств, видавництва, телерадіоорганізацій, телерадіоцентрів та інших підприємств, установ, організацій і закладів культури та засобів масової інформації, а також використовувати місцеві радіостанції, телевізійні центри та друкарні для військових потреб і проведення роз'яснювальної роботи серед військ і населення; забороняти роботу приймально-передавальних радіостанцій особистого і колективного користування та передачу інформації через комп'ютерні мережі;

— у разі порушення вимог або невиконання заходів правового режиму воєнного стану вилучати у підприємств, установ і організацій усіх форм власності, окремих громадян телекомунікаційне обладнання, телевізійну, відео- і аудіоапаратуру, комп'ютери, а також у разі потреби інші технічні засоби зв'язку;

— забороняти торгівлю зброєю, сильнодіючими хімічними і отруйними речовинами, а також алкогольними напоями та речовинами, виробленими на спиртовій основі;

— встановлювати особливий режим у сфері виробництва та реалізації лікарських засобів, які мають у своєму складі наркотичні засоби, психотропні речовини та прекурсори, інші сильнодіючі речовини, перелік яких визначається Кабінетом Міністрів України;

— вилучати у підприємств, установ і організацій навчальну та бойову техніку, вибухові, радіоактивні речовини і матеріали, сильнодіючі хімічні та отруйні речовини;

— встановлювати для фізичних і юридичних осіб військово-квартирну повинність з розквартирування військовослужбовців, осіб рядового і начальницького складу правоохоронних органів, особового складу служби цивільного захисту, евакуйованого населення та розміщення військових частин, підрозділів і установ;

— запроваджувати у разі необхідності нормоване забезпечення населення основними продовольчими і непродовольчими товарами, лікарськими засобами і виробами медичного призначення;

— усувати з посад керівників підприємств, установ і організацій за неналежне виконання ними визначених Законом України "Про правовий режим воєнного стану" обов'язків та призначати виконавців обов'язків керівників зазначених підприємств, установ і організацій [4].

У місцевостях, де ведуться бойові дії, запровадження та здійснення заходів правового режиму воєнного стану покладається безпосередньо на військове командування та військові адміністрації (у разі їх утворення) [4].

Правовий режим зони надзвичайної екологічної ситуації — це особливий правовий режим, який може тимчасово запроваджуватися в окремих місцевостях у разі виникнення надзвичайних екологічних ситуацій і спрямовується для попередження людських і матеріальних втрат, відвернення загрози життю і здоров'ю громадян, а також усунення негативних наслідків надзвичайної екологічної ситуації [3].

У випадку запровадження в межах зони надзвичайної екологічної ситуації правового режиму надзвичайного стану відповідно до Закону України "Про правовий режим надзвичайного стану" можуть запроваджуватися, зокрема, такі заходи:

— встановлення особливого режиму в'їзду і виїзду;

— обмеження руху транспортних засобів та проведення їх огляду з метою необхідної їх обробки, тимчасової затримки в разі виявлення можливого небезпечного їх впливу на життя і здоров'я людей або загрози погіршення екологічної ситуації;

— посилення охорони громадського порядку та об'єктів, що забезпечують життєдіяльність населення;

— встановлення обмежень чи заборони на проведення масових заходів, у тому числі у разі загострення епідеміологічної обстановки, крім заходів, заборона та проведення яких встановлюється судом;

— встановлення тимчасової заборони на будівництво нових і розширення діючих підприємств та інших об'єктів, діяльність яких не пов'язана з ліквідацією надзвичайної екологічної ситуації або із забезпеченням життєдіяльності населення;

— встановлення карантину та здійснення інших обов'язкових санітарно-протиепідемічних заходів;

— запровадження особливого порядку розподілення продуктів харчування і предметів першої необхідності серед населення;

— проведення мобілізації ресурсів підприємств, установ та організацій незалежно від форм власності, зміна режиму їх роботи та профілю виробничої діяльності в межах, необхідних для проведення аварійно-рятувальних та відновлювальних робіт;

— примусове відчуження об'єктів права приватної власності з обов'язковим наступним повним відшкодуванням їх вартості;

— виконання комплексу робіт щодо нормалізації екологічного стану на території зони надзвичайної екологічної ситуації [3].

На нашу думку, до особливих також можна віднести режим у районі проведення антитерористичної операції, що визначається як особливий порядок, який може вводитися в районі проведення антитерористичної операції на час її проведення і передбачає надання суб'єктам боротьби з тероризмом визначених Законом України "Про боротьбу з тероризмом" спеціальних повноважень, необхідних для звільнення заручників, забезпечення безпеки і здоров'я громадян, які опинилися в районі проведення антитерористичної операції, нормального функціонування державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій [1].

При цьому слід зазначити, що для виконання повноважень місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування у випадках, встановлених Законом України "Про військово-цивільні адміністрації" [2], у районі проведення антитерористичної операції можуть утворюватися військово-цивільні адміністрації.

Військово-цивільні адміністрації — це тимчасові державні органи у селах, селищах, містах, районах та областях, що діють у складі Антитерористичного центру при Службі безпеки України і призначені для забезпечення дії Конституції та законів України, забезпечення безпеки і нормалізації життєдіяльності населення, правопорядку, участі у протидії диверсійним проявам і терористичним актам, недопущення гуманітарної катастрофи в районі проведення антитерористичної операції.

Військово-цивільні адміністрації утворюються у разі потреби за рішенням Президента України. Військово-цивільні адміністрації населених пунктів утворюються в одному чи декількох населених пунктах (селах, селищах, містах), в яких сільські, селищні, міські ради та/або їх виконавчі органи не здійснюють покладені на них Конституцією та законами України повноваження, у тому числі внаслідок фактичного саморозпуску або самоусунення від виконання своїх повноважень, або їх фактичного невиконання [2].

У районі, області військово-цивільні адміністрації утворюються у разі нескликання сесії відповідно районної, обласної ради у встановлені Законом України "Про місцеве самоврядування в Україні" строки або для здійснення керівництва у сфері забезпечення громадського порядку і безпеки. У разі прийняття рішення про утворення районних, обласних військово-цивільних адміністрацій їх статусу набувають відповідні районні, обласні державні адміністрації, а голови районних, обласних державних адміністрацій — статусу керівників відповідних військово-цивільних адміністрацій [2].

Разом з тим слід зазначити, що в Україні в рамках децентралізації з метою передачі влади на місця передбачається реформування місцевих органів влади та запровадження замість місцевих державних адміністрацій інституту префектів.

Згідно з проектом закону України "Про префектів" [11], префект на відповідній території, зокрема, спря-

мовує і організує діяльність територіальних органів міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, забезпечує їх взаємодію з органами місцевого самоврядування в умовах правового режиму воєнного або надзвичайного стану, зони надзвичайної екологічної ситуації, загрози або виникнення надзвичайної ситуації відповідного рівня.

Так, в умовах запровадження правового режиму воєнного або надзвичайного стану, зони надзвичайної екологічної ситуації територіальні органи міністерств, інших центральних органів виконавчої влади зобов'язані діяти відповідно до рішень префекта, прийнятих відповідно до законодавства України.

В умовах загрози або виникнення надзвичайної ситуації відповідного рівня префект здійснює спрямування і організацію діяльності територіальних органів міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, забезпечення їх взаємодії з органами місцевого самоврядування з урахуванням особливостей, що визначаються Кодексом цивільного захисту України, а також інших нормативно-правових актів.

При цьому префекти уповноважені скасовувати акти територіальних органів міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, прийняті з питань здійснення заходів правового режиму воєнного або надзвичайного стану, зони надзвичайної екологічної ситуації [11].

На нашу думку, крім вищезазначених, префектам необхідно надати повноваження щодо створення кризового центру з метою координації діяльності територіальних органів міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, керівників підприємств, установ та організацій усіх форм власності на відповідній території щодо захисту та забезпечення безперешкодного функціонування важливих для існування держави, забезпечення безпеки населення і довкілля систем та об'єктів критичної інфраструктури в умовах запровадження особливих правових режимів, загрози або виникнення надзвичайної ситуації відповідного рівня.

Під критичною інфраструктурою слід розуміти — майно, систему чи її частину, що є важливими для підтримання життєво необхідних соціальних функцій, здоров'я, безпеки, економічного чи соціального добробуту людей, а також результатом розладу чи руйнування яких може стати неможливість підтримувати зазначені функції [15]. Тобто системи та об'єкти, які є критично важливими для існування держави, забезпечення безпеки населення і довкілля.

До того ж слід зазначити, що Стратегією національної безпеки України, затвердженою Указом Президента України від 26.05.2015 № 287/2015 [13], забезпечення безпеки критичної інфраструктури віднесено до основних напрямів державної політики національної безпеки України. При цьому пріоритетами забезпечення безпеки критичної інфраструктури, зокрема, визначено:

- комплексне вдосконалення правової основи захисту критичної інфраструктури, створення системи державного управління її безпекою;
- посилення охорони об'єктів критичної інфраструктури, зокрема енергетичної і транспортної;
- налагодження співробітництва між суб'єктами захисту критичної інфраструктури, розвиток державно-приватного партнерства у сфері запобігання надзвичайним ситуаціям та реагування на них;
- розробку та запровадження механізмів обміну інформацією між державними органами, приватним

сектором і населенням стосовно загроз критичній інфраструктурі та захисту чутливої інформації у цій сфері;

— профілактику техногенних аварій та оперативне і адекватне реагування на них, локалізація і мінімізація їх наслідків;

— розвиток міжнародного співробітництва у цій сфері [13].

Крім того, з метою забезпечення нормального функціонування систем та об'єктів критичної інфраструктури, вважаємо за доцільне внести зміни до пункту 8 частини першої статті 17 Закону України "Про правовий режим надзвичайного стану" щодо можливості усунення від роботи на період надзвичайного стану, в разі неналежного виконання своїх обов'язків, керівників підприємств, установ і організацій усіх форм власності, від діяльності яких залежить нормалізація обстановки в районі надзвичайного стану, та покладення тимчасового виконання обов'язків зазначених керівників на осіб, які спроможні забезпечити їх безперешкодне функціонування.

ВИСНОВКИ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК

Підсумовуючи проведені дослідження, доцільно зауважити, що пов'язані із запровадженням особливих правових режимів надзвичайного стану, воєнного стану та зони надзвичайної екологічної ситуації особливості державного регулювання діяльності недержавних інституцій за умов виникнення та реалізації загроз національній безпеці України передбачають обмеження прав та законних інтересів юридичних осіб, збільшення компетенції органів державної влади, військового командування та органів місцевого самоврядування, створення спеціальних органів (у разі необхідності), а також запровадження заходів для врегулювання суспільних відносин в кризових умовах з метою забезпечення безпеки особи, суспільства та держави.

Запровадження в Україні інституту префектів у рамках децентралізації та реформи органів державного управління, необхідність надання їм низки повноважень в умовах запровадження в Україні або окремих її місцевості особливих правових режимів робить наукові дослідження у цій сфері актуальними. Адже кризові та надзвичайні ситуації, що є підставою для запровадження особливих правових режимів, становлять загрозу усталеному розвитку суспільства в усіх його сферах загалом та національній безпеці зокрема.

Література:

1. Закон України "Про боротьбу з тероризмом" від 20 березня 2003 р. № 638-IV [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/638-15>
2. Закон України "Про військово-цивільні адміністрації" від 03 лютого 2015 р. № 141-VIII [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/141-19>
3. Закон України "Про зону надзвичайної екологічної ситуації" від 13 липня 2000 р. № 1908-III [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1908-14>
4. Закон України "Про правовий режим воєнного стану" від 12 травня 2015 р. № 389-VIII [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/389-19>
5. Закон України "Про правовий режим надзвичайного стану" від 16 березня 2000 р. № 1550-III [Електрон-

ний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1550-14>

6. Копченко І.М. Державне регулювання малого підприємництва в трансформаційній економіці: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.01.01 / І.М. Копченко; Київ. нац. ун-т ім. Т.Шевченка. — К., 2005. — 20 с.

7. Корнієвський О.А. Громадські об'єднання у системі національної безпеки України: дис. ... д-ра політ. наук: 23.00.02 / Корнієвський О.А. — К., 2011. — 414 с.

8. Кузніченко С.О. Становлення та розвиток інституту надзвичайних адміністративно-правових режимів в Україні: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.07 / С.О. Кузніченко; Харк. нац. ун-т внутр. справ. — Х., 2010. — 37 с.

9. Павлюк К.С. Взаємодія органів державної влади та неурядових громадських організацій в системі забезпечення національної безпеки: дис. ... канд. наук з держ. упр.: 25.00.01 / Павлюк К.С.; Національна академія держ. управління при Президенті України; наук. кер. Мандрагеля В.А. — К., 2016. — 206 с.

10. Піроженко Н.В. Механізми становлення та розвитку соціального партнерства органів публічної влади і неурядових некомерційних організацій: дис. ... канд. наук з держ. упр.: 25.00.02 / Піроженко Н.В.; Одеський регіональний ін-т держ. управління Національної академії держ. управління при Президенті України; наук. кер. Надолішній П.І. — О., 2007. — 225 с.

11. Проект закону України "Про префектів" (станом на 16 листопада 2015 р.) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2016/01/prefekti-16.11..pdf>

12. Сіверін В.І. Адміністративно-правові засади надання дозвільних послуг суб'єктами публічної адміністрації: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 / Сіверін Володимир Іванович; Харк. нац. ун-т внутр. справ; наук. кер. Бандурка О.М. — Х., 2010. — 193 с.

13. Указ Президента України від 25 травня 2015 р. № 287/2015 "Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 6 травня 2015 року "Про Стратегію національної безпеки України" [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/287/2015/paran7#n7>

14. Усаченко Л.М. Теоретико-методологічні засади розвитку взаємовідносин органів державної влади з неурядовими організаціями: монографія / Л.М. Усаченко; Хмельницький ун-т управління та права. — Хмельницький, 2008. — 343 с.

15. Council Directive 2008/114/EC of 8 December 2008 on the identification and designation of European critical infrastructures and the assessment of the need to improve their protection [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32008L0114>

References:

1. The Verkhovna Rada of Ukraine (2003), The Law of Ukraine "On the fight against terrorism", available at: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/638-15> (Accessed 05 February 2017).

2. The Verkhovna Rada of Ukraine (2015), The Law of Ukraine "On the military-civilian administration", available at: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/141-19> (Accessed 05 February 2017).

3. The Verkhovna Rada of Ukraine (2000), The Law of Ukraine "On the zone of ecological emergency", available

at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1908-14> (Accessed 05 February 2017).

4. The Verkhovna Rada of Ukraine (2015), The Law of Ukraine "On legal regime of martial law", available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/389-19> (Accessed 05 February 2017).

5. The Verkhovna Rada of Ukraine (2000), The Law of Ukraine "On legal regime of emergency", available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1550-14> (Accessed 05 February 2017).

6. Kopchenko, I.M. (2005), "State regulation of small business in economy", Ph.D in Economics Thesis, Economic theory, Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine.

7. Korniiivs'kyj, O.A. (2011), "Public associations in the system of national security Ukraine", Abstract of Doctor of Political Sciences dissertation, Political Institutions and Processes, National Institute for Strategic Studies, Kyiv, Ukraine.

8. Kuznichenko, S.O. (2010), "Formation and development institute emergency legal and administrative regimes in Ukraine", Doctor of Law Thesis, Administrative Law and Procedure, National University of Internal Affairs of Kharkov, Kharkov, Ukraine.

9. Pavliuk, K.S. (2016), "The interaction of state and non-governmental organizations in the national security system", Abstract of Ph.D. in Public Administration dissertation, Theory and History of Public Administration, The National Academy of Public Administration under the President of Ukraine, Kyiv, Ukraine.

10. Pirozhenko, N.V. (2007), "The mechanisms of formation and development of social partnership of the public authorities and non-profit organizations", Abstract of Ph.D. in Public Administration dissertation, Governance arrangements, Odessa Regional Institute of Public Administration of the National Academy of Public Administration under the President of Ukraine, Odessa, Ukraine.

11. Draft Law of Ukraine "About prefektiv" (2015), available at: <http://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2016/01/prefekti-16.11..pdf> (Accessed 05 February 2017).

12. Siverin, V.I. (2010), "Administrative and legal framework providing licensing services of the public administration entities", Abstract of Ph.D. of Law dissertation, Administrative law and process; finance law; information law, Kharkiv University of Internal Affairs, Kharkiv, Ukraine.

13. The Verkhovna Rada of Ukraine (2015), Decree of President of Ukraine "On the decision of the National Security and Defense Council of Ukraine on May 6, 2015 "On Strategy of National Security of Ukraine", available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/287/2015/paran7#n7> (Accessed 05 February 2017).

14. Usachenko, L.M. (2008), Teoretyko-metodolohichni zasady rozvytku vzaiemovidnosyn orhaniv derzhavnoi vlady z neuriadovymy orhanizatsiiamy [Theoretical and methodological principles of mutual relations of the government with NGOs], Khmelnytskyi, Ukraine.

15. EUR-Lex Access to European Union law (2016), Council Directive 2008/114/EC of 8 December 2008 on the identification and designation of European critical infrastructures and the assessment of the need to improve their protection, available at: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32008L0114> (Accessed 05 February 2017).

Стаття надійшла до редакції 14.03.2017 р.